

PUHE Pohjois Pohjanmaan maakuntapäivät 07.-08.11.22

Arvoisa ministeri, arvoisa yleisö,

Otan tämän hienon kunnianosoituksen ja upean veistoksen vastaan kiitollisena ja ilahtuneena. On suuri ilo tulla entiseen kotikaupunkiin näin hienosta syystä. Mutta entisenä oululaisena voisin myös sanua, että näin komian pystin kans saa olla ihan ölövinä.

Kiitos myös kauniista sanoista palkintoperusteissa. Jos isäni olisi ne kuullut, hän olisi ollut ylpeä. Jos äitini olisi ne kuullut, hän olisi ne jopa uskonut...

Tällaisina hetkinä omien juurien merkitys korostuu, ja tuntuu vähän siltä, että ympyrä sulkeutuu. Ylioppilaskeväänä, kun olin kirjoittanut Oulun tyttölyseosta - joka oli sivumennen sanottuna Suomen toiseksi vanhin suomenkielinen tyttökoulu - oli mielessä ainoa päämäärä; päästä pois Oulusta. Piti oikein selvittää, mitä sellaista voisi opiskella, jota ei Oulun yliopistossa ollut tarjolla. Näin kevyet saattoivat olla ammatinvalintakriteerit.

Mutta kun sitten parikymmentä vuotta myöhemmin entiset oululaiset Helsingissä perustivat Rössypottuseuran ja kutsuivat minut etäisjäsenekseen Pariisissa, huomasin ilahtuvani siitä todella paljon. Juurille oli tullut ajan mukana merkitystä. Ylipäätään pohjalaisuus on aina ollut suuri voimavara, ja aina olen voinut olla maailmalla oikeasti ylpeä pohjalaisjuuristani.

Yksi osatekijä siihen on ehkä ollut myös ranskalaisten suuri maakuntarakkaus. Pariisissahan lähes jokaisella on juuret muualla maakunnissa, ja niistä ollaan todella ylpeitä. Ranskassa minulta kysytään aina, mistä olen kotoisin, tulenko Helsingistä. Helsinki mainitaan siksi, että ranskalaiset tietävät Suomesta vain kaksi kaupunkia; Helsingin ja Oslon.

Selvästi olisi tylsää, jos kertoisi tulevansa Helsingistä. Mutta kun kertoo, että tulee maakunnasta nimeltä l'Ostrobothnie, se kuulostaa heti kiinnostavalta, eksoottiselta ja vähän tarunomaiseltakin. Varsinkin, kun se sijaitsee niin pohjoisessa, että se jää ranskalaisten Euroopan kartan ulkopuolelle.

Ranskassa maan eri alueita ja maakuntia vaalitaan todella hyvin. Se johtuu toisaalta maakuntaylpeydestä, mutta myös siitä, että Ranska on maailman matkailutilastojen ykkösmaa. Totta kai siihen vaikuttavat keskeinen sijainti, leuto ilmasto, pitkä historia, josta on jäljellä hienosti säilytetty ja entisöity vanha rakennuskanta, merenrannat ja vuoristot Alpeineen. Silti yhtä hyvin ykköspaikkaa voisi pitää Espanja, Italia tai Yhdysvallat. Mutta Ranska on kymmenien vuosien ajan kehittänyt maata systemaattisesti niin, että se on ollut suuri matkailun laboratorio.

Kun Ranskassa automatkailee, maakunnasta toiseen maa pysyy mielenkiintoisena, sillä samalla kun maisemat vaihtuvat, vaihtuvat myös rakennuskanta, herkuttelu ja kunkin alueen erityispiirteet. Ranskalainen maajussi on valjastettu ei vain ruoantuotantoon, vaan myös maaseudun elävänä ja maiseman kauniina pitämiseen. Autiomaahan ei matkailija tule. Tietysti herkuttelu on lomalla erityisen tärkeää, ja Ranskassa kukin maakunta hemmottelee matkailijaa alueen omilla herkuilla ja jopa perinneruoilla tarvittaessa nykypäivään uudistettuina. Mutta ennen kaikkea joka maakunta ja jokainen paikkakunta on etsinyt ja kehittänyt oman erikoisuutensa,

oman juttunsa, josta se on tehnyt matkailuvaltin. Eli Ranskaa ei vaivaa suomalainen samanlaisuuden sairaus, jossa yhden paikkakunnan keksintö, vaikka valkosipuliyö, on kohta 50:llä paikkakunnalla.

Ranskalaisilta ystäviltä saan usein maakuntien erikoisuuksia heidän käydessään omilla juurillaan. Aivan alussa minulla kävi hyvä tuuri, kun ihan ensimmäiset ystäväni tulivat Reimsistä, shampanja-alueen pääkaupungista: Sieltä tuli joka kerta tuliaisena shampanjapulloja. Mutta tuuria oli minullakin, sillä ei ollut vaikea löytää tuote, jolla on hieno tarina, joka herättää kiinnostusta. Toin pieniä pulloja maailman parasta tervaa maailman suurimmasta tervasatamasta. Sillä luonnontuotteella oli tietysti tervattu myös Ranskan mahtava laivasto niin kuin kaikki muutkin maailman laivastot.

Tarina kiinnosti valtavasti heti, varsinkin kun näytin kuvan upeasta uusrenessanssipalatsista, nykyisestä Oulun kaupungintalosta, joka oli alun perin vain tervaporvariin kapakka; mahti ja vauraus oli sillä selvä. Ja kiinnostus vain kasvoi, kun kerroin, että entisen kotikaupunkini keskustan kävelykadulla on ranskalainen nimi Le Trottoir (lausu: trotuaar), joka tarkoittaa jalkakäytävää, sana jonka tervalaivojen miehistö oli oppinut Le Havren satamassa. Ja tarina vain paranee, kun paljastuu, että makeiset ovat edelleen täällä päin kompiaisia, myös Le Havren sataman perintöä. Kun merimiehet menivät ostamaan makeisia, osoittivat he haluamaansa sormella, ja myyjätär kysyi: -Combien? Paljonko?

Oululla on siis fantastisen kiehtova ja aito, omasta historiasta kumpuava ainutlaatuinen matkailuvaltti valmiina, kun ulkomaiset matkailijat saapuvat uteliaina Euroopan kulttuuripääkaupunkiin vuonna 2026. Voin vannoa, että jokainen ranskalaiskaupunki ottaisi innokkaana käyttöön näin houkuttelevan tarinan ja työstäisi ja tuotteistaisi sen kaupungin valloittavaksi, mieleen jääväksi erityispiirteeksi.

Kun Oulun ravintoloissa kysytään, mitä saisi olla alkudrinkiksi, pyydän aina tervacocktailia. Tähän mennessä en ole sitä vielä saanut, joskus kyllä tervaschnapsia, mutta sitäkin ällistyneemmän ilmeen. Tervasta on olemassa ja siitä saa sekä upeita tuotteita että herkkuja. Missä ovat eksoottiset tervamenyyt, tyylikkäästi pakatut tervatuotteet ja helteellä houkutteleva tervajäätelö? Missä ovat mahtavat tervaveneet, maailman suurin tervahauta, entä tervaporvariainkojen inspiroima tunnelmallinen kahvila? Tervateema on niin runsas ja monipuolinen, että vain mielikuvitus on rajana.

Olin kerran diplomaattihäissä Tuusulan vanhassa kirkossa. Etelä-Amerikasta tulleet häävieraat olivat aivan ihastuksissaan puukirkon tuoksusta; kirkossa tuoksui terva. Huumaava tuoksu on niin voimakas elementti, että se jää lähtemättömästi mieleen matkakohteesta. Kun olin kouluaikana vaihto-oppilaana Yhdysvalloissa, muistan vieläkin sen kadunpätkän, jossa houkutteli ihana suklaantuoksu Chocolate Cookies -myymälän lähetyvillä. Vasta vuosia myöhemmin sain tietää kauppakorkeakoulussa, jossa pääaineeni oli markkinointi, että Chocolate Cookies oli koko mantereen ylittänyt menestystarina, joka perustui siihen, että myymälöistä puhallettiin kadulle suklaantuoksua. Tervantuoksuinen Kesä-Rotuaari ja kauppatori, jossa kaikki raikkaalta tervalta tuoksuvat terva-aitat olisivat yhdessä komeasti framilla, eivät taatusti unohtuisi matkailijan mielestä. Tuoksumuisti on tutkitusti yksi vanhimpia muistilokeroissamme.

Olkaa ylpeitä hienosta tervahistoriasta! Se on teema, joka kantaa ja kiinnostaa mikä tärkeintä, poikkeaa muista.

Tarkoitukseni oli ottaa esille myös toinen teema, joka täytyy ehdottomasti panna putkeen Euroopan kulttuuripääkaupungin siivittämänä, mutta onneksi aihe tuli jo eilen niin hyvin käsitellyksi, että tänään riittää pelkkä maininta. Nyt jos koskaan on viimeinkin pohjoisen radan momentum. Huoltovarmuus, maayhteys länteen ja maanpuolustus uudessa geopoliittisessa tilanteessa huutavat toimivaa ratayhteyttä pohjoiseen, mutta myös matkailuelinkeino tarvitsee sitä.

Eilen väläytettiin jo lähitulevaisuudessa sähköllä toimivia lentokoneita, mutta muistuttaisin, että Euroopasta on viime vuosikymmeninä tullut luotijunien maanosa, jossa harva enää haluaa tai suostuu hukkaamaan aikaa ja stressaamaan itseään lentokentillä ja ruuhkaisilla teillä matkalla sinne. Sulavasti toimivat junat ovat tulleet jäädäkseen. Eurooppalainen lähtee matkalle kaupungin keskustasta, käyttää jokaisen minuutin junassa hyödyllisesti hyväkseen ja saapuu ilman stressiä toisen kaupungin keskusta. Uusinta uutta on yöjunien paluu, viimeisimpänä Wienistä Pariisiin. Osa niistä on korkeatasoisia luksusjunia ja nautinto sinänsä, osa taas vaatimattomampia interreilaajatyylisiä.

Ai niin, mistä se ölövinä olo oikein tulee? Tervahistoriasta tietenkin! Nykyisen kaupungintalon paikalla olleessa Seurahuone-nimisessä kapakassa oli juomalista ruotsiksi, olivathan tervaporvarit pääasiassa ruotsinkielisiä herroja. Listalla luki ”öl och vin”, siis selevästi ölövinä.